

PROIECTUL 5. SECURITATE ȘI SIGURANȚĂ ALIMENTARĂ

Proiectul 5. Securitate și siguranță alimentară cuprinde evoluția sectoarelor economico-sociale implicate în asigurarea securității alimentare a populației din România pentru următorii 20 de ani. Securitatea alimentară a fost abordată pe un concept multidimensional care are în vedere atât necesitatea asigurării unei oferte agricole suficiente cât și asigurarea accesului economic al populației la hrană, stabilitatea ofertei și al modului de utilizare a hranei la nivel individual. Responsabilitatea pentru disponibilitatea hranei revine, în principal, agriculturii, care trebuie să asigure o ofertă alimentară suficientă pentru satisfacerea nevoilor alimentare și nutriționale ale populației, iar accesul la hrană este o problemă care depinde de situația generală a economiei care asigură, prin nivelul veniturilor populației, puterea de cumpărare a hranei pentru fiecare gospodărie.

În acest context, o primă activitate a acestui proiect a constat în **evaluarea stării securității alimentare și nutriționale** a populației din România și identificarea principalilor determinanți ai acesteia. Așteptările și previziunile pentru securitate alimentară și agricultură la nivel mondial indică o încetinire a ritmului general de creștere a producției agricole pe termen mediu și lung, creșterea producției agricole fiind centrată, în viitor, pe țările în curs de dezvoltare. Cererea alimentară va continua să crească în următorii ani deoarece populația lumii va spori considerabil, iar schimbările climatice vor începe să pună presiune din ce în ce mai accentuată pe resursele de apă și sol. Securitatea și siguranța alimentară în viitor depinde de sustenabilitatea fertilității solului și asigurarea resurselor de apă și energie, cercetarea științifică contribuind la găsirea de noi surse și mijloace care să conducă la asigurarea durabilă a necesităților alimentare. În aceste împrejurări, securitatea alimentară reprezintă prioritatea politicilor agricole, atât la nivel european, cât și național.

Ca reper pentru poziționarea agriculturii românești în context european, la orizontul anului 2038, s-a considerat nivelul Franței, țară agricolă cu un profil productiv complex și cu un mix apropiat de cel al României. Ca nivel, valoarea producției agricole la hectar în România reprezintă 44% din nivelul Franței (ca medie a anilor 2011-2015), deci pentru recuperarea decalajului este nevoie de dublarea valorii producției agricole până în anul 2038.

Analiza stării securității și siguranței alimentare din România a pus în evidență mai multe *vulnerabilități*: oferta agricolă internă insuficientă la o gamă largă de produse, dintre care deficite pe termen lung există la carne, legume, fructe, zahăr și pește; instabilitatea ofertei agricole interne, în special a producției vegetale și, în mod deosebit, la cereale, care afectează indirect producția animală; prețurile la poarta fermei pentru unele produse agricole, dintre care cele mai importante sunt carnea de porc, cartofii, unele legume și fructe (mere) continuă să fie mai mari decât prețurile din țările central și est-europene vecine; nivelul scăzut al veniturilor populației și decalajele între venituri în profil teritorial și pe medii de rezidență generează insecuritate alimentară; infrastructura rutieră și sanitară inadecvată, mai ales în mediul rural, generează riscuri de siguranță alimentară și insecuritate nutrițională; consumul alimentar deficitar din punct de vedere calitativ, ponderea ridicată a caloriilor provenite din cereale și cartofi, precum și consumul redus de proteină animală generează riscuri nutriționale; există categorii de populație identificate ca având risc alimentar și nutrițional ridicat, dintre care copiii din mediul rural și comunitățile de romi. Necesitatea contracarării acestor vulnerabilități ne-a ghidat demersul de selectare a priorităților pentru îmbunătățirea securității alimentare a populației din România pe termen mediu și lung.

• Deoarece **producția agricolă este principala sursă și cea mai sigură pentru asigurarea disponibilului de consum alimentar al populației** unei țări, s-a considerat că direcția strategică cea mai importantă a acestei abordări este cea referitoare la **creșterea rolului agriculturii românești ca furnizor de securitate alimentară**, cu următoarele obiective: **creșterea nivelului de asigurare a consumului alimentar al populației din producția internă**, la produsele importante (cereale, legume,

fructe, carne, alimente procesate); *stabilizarea ofertei agricole interne*, în principal prin măsuri de susținere a infrastructurii de îmbunătățiri funciare (cu accent pe irigații); *dobândirea statutului de țară exportatoare de produse agricole și furnizor de securitate alimentară în plan regional și european*.

- Cea de-a doua direcție strategică o reprezintă **creșterea accesului populației la hrană și îmbunătățirea calității alimentației**, prin *creșterea puterii de cumpărare a populației, reducerea decalajelor referitoare la accesul la hrană al diferitelor categorii de gospodării și îmbunătățirea calitativă a dietei alimentare a populației și a diversității alimentare*.

- A treia direcție strategică se referă la **dezvoltarea rurală și ridicarea nivelului educațional al populației rurale, ca premise pentru îmbunătățirea siguranței alimentare și nutriționale**. Obiectivele vizate sunt legate de *dezvoltarea/modernizarea infrastructurii rutiere și sanitare în localitățile rurale*, a rețelei școlare și creșterea nivelului educațional al persoanelor ocupate în agricultură și, în special, *îmbunătățirea calificării șefilor de exploatații agricole*. Pentru direcțiile strategice enunțate anterior au fost propuse ținte la orizonturile 2020-2028-2038, plecând de la situația de bază reprezentată de anul 2015.

- Pentru direcția strategică **creșterea rolului agriculturii românești ca furnizor de securitate alimentară**, în cadrul obiectivului legat de *creșterea nivelului de asigurare a consumului alimentar al populației din producția internă* au fost propuse ținte pentru nivelul de autosuficiență la produsele alimentare care au înregistrat deficite sistematice în ultimele decenii, și anume **carne** (pentru care gradul de autoaprovizionare ar urma să crească de la 79% în 2015 la 99% în 2038), **legume** (creștere de la 88% în 2015, la 104% în 2038) și **fructe** (de la 67% în 2015, la 86% în 2038). De asemenea, au fost specificate **ținte pentru producția de cereale**, care este esențială pentru dezvoltarea sectorului producției animale.

Pentru obiectivul legat de *stabilizarea producției agricole*, au fost propuse ținte pentru **reducerea volatilității producției agricole**, respectiv a producției vegetale și a producției de cereale, de legume și de fructe. Principalul mijloc pentru reducerea volatilității producției agricole este considerat a fi *reabilitarea și modernizarea sistemului de irigații*. Țintele propuse pentru suprafața agricolă deservită de sisteme de irigații modernizate pleacă de la 400 mii ha în 2015, la 600 mii ha în 2020, 800 mii ha în 2028 și 950 mii ha în 2038, iar suprafața efectiv irigată, de la 173 mii ha în 2015, la 400 mii ha în 2020, 600 mii ha în 2028 și 800 mii ha în 2038.

În ceea ce privește *comerțul agricol al României*, țintele propuse pentru următorii 20 de ani se referă la exporturile și importurile agricole, precum și la nivelul de acoperire al importurilor prin exporturi. Țintele propuse pentru balanța comercială agricolă vizează tranziția de la o țară net importatoare de produse agricole în majoritatea anilor, către o țară net exportatoare, care să valorifice potențialul agricol de care dispune și oportunitățile aduse de poziția geografică, prin dezvoltarea statutului de nod comercial între țările emergente din Orientul Apropiat și zona Uniunii Europene.

- Pentru a doua direcție strategică reprezentată de **creșterea accesului populației la hrană și îmbunătățirea calității alimentației** sunt propuse ținte pentru nivelul *ponderii cheltuielilor de consum alimentar în cheltuielile totale de consum*, care este considerat un indicator cheie care reflectă accesul economic al populației la hrană. În România acesta a fost de 38,2% în anul 2015 (față de 13,6% în Franța), iar ca țintă s-a propus un nivel de 27% în 2038. De asemenea, pentru *creșterea calității alimentației* au fost propuse ținte pentru creșterea consumului la produsele considerate superioare din punct de vedere nutrițional, cum ar fi carne, legume, fructe și scăderea consumului la produsele inferioare, bazate pe amidon, în principal cereale și cartofi. Sunt specificate în acest context ținte pentru consumul diferitelor tipuri de carne, cereale, legume, fructe.

- În ce privește a treia direcție strategică, legată de **dezvoltarea rurală și ridicarea nivelului educațional al populației rurale**, au fost propuse ținte pentru *îmbunătățirea infrastructurii rurale* și anume pentru creșterea ponderii drumurilor comunale modernizate, a ponderii comunelor cu rețea de apă potabilă și a ponderii comunelor cu rețea de canalizare. Dezvoltarea infrastructurii rurale este

esențială pentru siguranța nutrițională și sănătatea locuitorilor din rural. În același timp, aceasta poate contribui în mod decisiv la revitalizarea zonelor rurale, prin consolidarea filierelor de aprovizionare, inclusiv livrarea produselor agricole către procesatori, pentru atragerea populației tinere în rural și pentru dezvoltarea micilor afaceri care să asigure sustenabilitate veniturilor oamenilor din acest mediu de rezidență. De asemenea, **educația și pregătirea profesională a fermierilor** este esențială pentru performanța agriculturii românești în deceniile următoare. În acest sens, au fost specificate ținte pentru instruirea fermierilor, pentru șefii de fermă cu pregătire agricolă completă și pentru șefii de fermă cu pregătire agricolă de bază.

Evaluarea cantitativă și calitativă a resurselor necesare sectorului agricol a avut în vedere resursele umane și cele financiare necesare pentru investițiile în infrastructura de irigații și de îmbunătățiri funciare, investițiile productive în ferme, în depozitare, în organizarea filierelor, în cercetarea agricolă și în infrastructura rurală. Sectorul agricol a fost subfinanțat grav în perioada de tranziție aceasta fiind una din cauzele pentru care productivitatea și competitivitatea în agricultura românească este mult inferioară mediei europene. Ca efect al decalajului, valoarea adăugată pe persoană ocupată cu timp integral în agricultura românească reprezintă la momentul actual doar 29% din media europeană.

Evaluarea **resurselor umane și financiare** necesare pentru atingerea țintelor propuse în domeniul securității și siguranței alimentare s-a concentrat asupra a două mari direcții: îmbunătățirea pregătirii profesionale a șefilor de exploatații, pe de o parte, și furnizarea sprijinului public pentru investițiile din sectorul agricol și din mediul rural, pe de altă parte. În ipoteza reducerii populației ocupate în agricultură la aproximativ 15% pentru orizontul 2038, creșterea nivelului de instruire al șefilor de exploatații din România pentru aducerea la o situație comparabilă cu cea din Polonia, presupune un necesar financiar estimat de aproximativ 2 miliarde euro, atât pentru pregătirea profesională completă a șefilor de exploatații, cât și pentru cea de bază. S-a luat în considerare faptul că **pregătirea profesională a șefilor de exploatații** se va produce simultan cu ajustarea structurilor agrare, în special prin reducerea numărului exploatațiilor. Este de așteptat ca îmbunătățirea pregătirii profesionale a șefilor de exploatații să aibă efecte importante asupra productivității muncii din agricultură, fiind stimulată și de progresele realizate în cercetarea agricolă. Estimările resurselor financiare necesare cercetării agricole au căutat să ofere o imagine a efortului bugetar necesar pentru reabilitarea în următoarele decenii a cercetării agricole românești pornind de la nivelul actual al structurii alocării fondurilor de cercetare către științele agricole. Sumele estimate ca necesare de alocat pentru cercetarea agricolă, de cca. 700 milioane euro anual la orizontul 2038, reprezintă transpunerea țintelor naționale referitoare la cercetarea științifică incluzând atât fondurile provenite de la bugetul de stat, cât și cele din surse private.

Estimarea necesarului de fonduri publice pentru **sprijinirea investițiilor în sectoarele de producție agricolă** relevante din perspectiva securității alimentare (carnea, legumele și fructele), dar și pentru reabilitarea și modernizarea sistemelor de irigații și a infrastructurii rurale de bază (drumuri și rețele de apă și canalizare), a scos în evidență importanța contribuției fondurilor europene destinate agriculturii și dezvoltării rurale. La nivelul fiecărui produs agricol, sunt necesare măsuri specifice, astfel: sectorul creșterii păsărilor reprezintă principalul vector pentru atingerea până în 2038 a autosuficienței la carne, având performanțe tehnice comparabile cu ale celor mai performanți producători din UE; în sectorul creșterii porcinelor sunt necesare investiții în fermele de reproducție specializate în producerea de purcei cu genetică performantă; carnea de bovine poate contribui în viitor la atingerea țintei de autosuficiență, atât prin creșterea producției, cât și prin îmbunătățirea calității acesteia; sectorul legumicol trebuie să depășească problemele randamentelor scăzute, a sistemului logistic insuficient dezvoltat și a gradului de organizare foarte redus; subprogramul pomicol, parte integrantă a PNDR 2014-2020, poate contribui decisiv la corectarea deficiențelor sectorului fructelor.

Comparația dintre resursele disponibile și cele necesare pentru perioada 2016-2020 relevă faptul că din perspectiva securității alimentare principala problemă nu o reprezintă resursele financiare, ci ansamblul măsurilor de stimulare a investițiilor în sectoarele prioritare pentru securitatea alimentară, respectiv sectorul zootehnic, al legumelor și al fructelor. O contribuție importantă la implementarea măsurilor de sprijinire a investițiilor private o vor avea fondurile de garantare a creditului pentru agricultori.

Deși punctul de pornire în **reabilitarea și modernizarea sistemelor de irigații** este delicat, din cauza degradării progresive din ultimele două decenii a celei mai mari părți a acestor sisteme, necesarul de fonduri publice pentru investițiile în infrastructura principală și cea secundară de irigații pentru următorii 20 de ani este estimat la 1,4 miliarde euro pentru infrastructura principală (de la bugetul de stat) și cca 1 miliard euro pentru infrastructura secundară (preponderent din fonduri europene).

Investițiile pentru **modernizarea infrastructurii rurale**, orientate prioritar spre localitățile rurale - poli de creștere economică și socială, a căror viabilitate poate fi susținută, sunt estimate la aproximativ 1,5 miliarde euro pentru drumuri comunale, alimentare cu apă și rețele de canalizare în perioada 2016-2020, finanțate preponderent din fonduri europene. Rezolvarea completă a problemelor de infrastructură în mediul rural până în 2038, necesită fonduri importante, de circa 15 miliarde euro, posibil de mobilizat printr-o combinație de programe europene și naționale.

Finalul demersului prospectiv a constat în definirea unor **scenarii pe termen scurt, mediu și lung** cărora să le poată fi asociate anumite niveluri pentru principalii indicatori de performanță din aria agriculturii și a securității alimentare în România, în efortul de a atinge nivelurile din țările europene dezvoltate, concomitent cu armonizarea obiectivelor propuse cu cele ale actualelor strategii guvernamentale, pe termen scurt și mediu.

Cele trei scenarii proiectate pentru evoluția agriculturii și a securității alimentare în următorii 20 de ani (*optimist, realist și pesimist*), au luat în considerare o paletă largă de evoluții economice, sociale și demografice, dar mai ales viitorul Politicii Agricole Comune, considerată ca fiind stabilă și cu finanțări în creștere în scenariul optimist, cu finanțări asemănătoare celor actuale în scenariul realist și suferind o reducere drastică a finanțării în scenariul pesimist.

Indicatorii strategici pentru recuperarea decalajelor pentru domeniile cheie care definesc problematica securității și siguranței alimentare: ponderea cheltuielilor de consum alimentar în cheltuielile totale de consum; productivitatea muncii în agricultură (exprimată în euro/unitate anuală de muncă); alocările financiare din fonduri europene și naționale; valoarea producției agricole și a consumurilor intermediare (euro/ha); consumul de îngrășăminte (kg/ha) și suprafața agricolă efectiv irigată; producția medie la cereale (kg/ha); consumul total de carne (kg/an/locuitor); ponderea suprafeței agricole utilizate cultivate în regim ecologic; balanța comercială cu produse agroalimentare și gradul de acoperire a importurilor prin exporturi; ponderea comunelor cu rețea de apă potabilă și a celor cu rețea de canalizare. (Anexa, tabelele 1-16)

O recuperare avansată a decalajelor este dificilă, în primul rând din cauza problemelor structurale ale agriculturii românești, unde fragmentarea excesivă a fermelor constituie o piedică în calea practicării unei agriculturi cu productivitate ridicată. În estimările prezentate se apreciază că aportul investițional furnizat de fondurile europene va crea condițiile pentru creșterea productivității, a veniturilor fermierilor și schimbarea calității vieții în zonele rurale.

Echipa de experți: coordonatorul proiectului - acad. Cristian Hera; responsabil de proiect - acad. Păun Ion Otiman; autori principali - dr. Cecilia Alexandri, dr. Lucian Luca, dr. Marioara Rusu; autori - dr. Monica Tudor, prof. dr. Vasile Goșa, dr. Camelia Gavrilă, dr. Iuliana Ionel, dr. Cornelia Alboiu, dr. Mariana Grodea, dr. Viorica Gavrilă; contributori - dr. Adrian Peticilă, dr. Bianca Păuna, dr. Mirela Rusali, dr. Corina Sâman, dr. Violeta Florian, dr. Nicole Atudosiei, drd. Mihai Chițea, dr. Adrian Băneș, dr. Andrea Feher, dr. Miroslav Raicov, dr. Ciprian Rujescu.

ANEXĂ

Tabelul 1

Scenarii pentru evoluția ponderii cheltuielilor de consum alimentară (alimente și băuturi nealcoolice) în cheltuielile totale de consum ale gospodăriilor (%)

<i>Scenarii</i>	<i>Orizont 2020</i>	<i>Orizont 2028</i>	<i>Orizont 2038</i>
Optimist	35,0	24,0	17,0
Realist	37,0	32,0	27,0
Pesimist	38,0	35,0	32,0

Notă: Franța = 13,6% (2013); România = 38,2% (2015)

Tabelul 2

Scenarii pentru evoluția productivității muncii în agricultură (euro/unitate anuală de muncă)

<i>Scenarii</i>	<i>Orizont 2020</i>	<i>Orizont 2028</i>	<i>Orizont 2038</i>
Optimist	6384	15115	35783
Realist	6503	12540	19284
Pesimist	5878	8306	10734

Notă: Franța = 39199 euro/UAM (2015); România = 4930 euro/UAM (2015)

Tabelul 3

Scenarii pentru evoluția nivelului alocațiilor anuale pentru plățile directe, din Fondul European de Garantare Agricolă - FEAGA (milioane euro)

<i>Scenarii</i>	<i>Orizont 2020</i>	<i>Orizont 2028</i>	<i>Orizont 2038</i>
Optimist	1903	2100	2600
Realist	1850	2000	2400
Pesimist	1800	1700	1300

Notă: Franța = 7586 mil.euro (2015); România = 1428 mil.euro (2015)

Tabelul 4

Scenarii pentru evoluția nivelului alocațiilor anuale pentru dezvoltare rurală, din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală - FEADR (milioane euro)

<i>Scenarii</i>	<i>Orizont 2020</i>	<i>Orizont 2028</i>	<i>Orizont 2038</i>
Optimist	1142	1200	1000
Realist	1100	1000	800
Pesimist	1000	800	700

Notă: Franța = 1408 mil.euro (2015); România = 1148 mil.euro (2015)

Tabelul 5

Scenarii pentru evoluția nivelului alocațiilor anuale de la bugetul de stat pentru MADR (milioane euro)

<i>Scenarii</i>	<i>Orizont 2020</i>	<i>Orizont 2028</i>	<i>Orizont 2038</i>
Optimist	1300	1200	1500
Realist	1270	1300	1600
Pesimist	1100	1500	1700

Notă: Franța = 4363 mil.euro (2014); România = 1157 mil.euro (2015)

Tabelul 6

Scenarii pentru evoluția valorii producției agricole unitare (euro/ha)

<i>Scenarii</i>	<i>Orizont 2020</i>	<i>Orizont 2028</i>	<i>Orizont 2038</i>
Optimist	1416	1938	2869
Realist	1362	1793	2530
Pesimist	1214	1302	1390

Notă: Franța = 2639 mil.euro (2015); România = 1045 mil.euro (2015)

Tabelul 7

Scenarii pentru evoluția valorii consumurilor intermediare unitare (euro/ha)

<i>Scenarii</i>	<i>Orizont 2020</i>	<i>Orizont 2028</i>	<i>Orizont 2038</i>
Optimist	806	1104	1634
Realist	776	1021	1441
Pesimist	630	685	724

Notă: Franța = 1557 mil.euro (2015); România = 551 mil.euro (2015)

Tabelul 8

Scenarii pentru evoluția consumului de îngrășăminte (kg/ha de teren arabil și culturi permanente)

<i>Scenarii</i>	<i>Orizont 2020</i>	<i>Orizont 2028</i>	<i>Orizont 2038</i>
Optimist	84	105	130
Realist	79	90	105
Pesimist	75	80	86

Notă: Franța = 130 kg/ha (2009-2013); România = 72 kg/ha (2010-2015)

Tabelul 9

Scenarii pentru evoluția suprafeței agricole efectiv irigate (mii ha)

<i>Scenarii</i>	<i>Orizont 2020</i>	<i>Orizont 2028</i>	<i>Orizont 2038</i>
Optimist	430	950	1500
Realist	400	660	800
Pesimist	220	350	500

Notă: Franța = 1580 mii ha (2005-2007); România = 170 mii ha (2010-2015)

Tabelul 10

Scenarii pentru evoluția producției medii la cereale (kg/ha)

<i>Scenarii</i>	<i>Orizont 2020</i>	<i>Orizont 2028</i>	<i>Orizont 2038</i>
Optimist	4460	5840	7560
Realist	4100	4950	6050
Pesimist	3700	4070	4540

Notă: Franța = 7561 kg/ha (2014); România = 4069 kg/ha (2014)

Tabelul 11

Scenarii pentru evoluția consumului total de carne (kg/an/locuitor)

<i>Scenarii</i>	<i>Orizont 2020</i>	<i>Orizont 2028</i>	<i>Orizont 2038</i>
Optimist	70	80	85
Realist	67	72	77
Pesimist	65	67	70

Notă: Franța = 85,5 kg/an/locuitor (2011); România = 63,4 kg/an/locuitor (2015)

Tabelul 12

Scenarii pentru evoluția ponderii suprafeței agricole utilizate cultivate în regim ecologic (% în total suprafață agricolă utilizată)

<i>Scenarii</i>	<i>Orizont 2020</i>	<i>Orizont 2028</i>	<i>Orizont 2038</i>
Optimist	2,30	3,10	4,00
Realist	2,12	2,60	3,20
Pesimist	2,08	2,40	2,80

Notă: Franța = 3,83% (2011-2015); România = 1,93% (2011-2015)

Tabelul 13

Scenarii pentru evoluția balanței comerciale cu produse agroalimentare (milioane euro)

<i>Scenarii</i>	<i>Orizont 2020</i>	<i>Orizont 2028</i>	<i>Orizont 2038</i>
Optimist	527	1755	2439
Realist	130	597	1924
Pesimist	-169	-245	-354

Notă: Franța = 13257 mil. euro; Polonia = 5363 mil. euro; România = -118 mil. euro (medii 2010-2015)

Tabelul 14

Scenarii pentru evoluția gradului de acoperire a importurilor prin exporturi (%)

<i>Scenarii</i>	<i>Orizont 2020</i>	<i>Orizont 2028</i>	<i>Orizont 2038</i>
Optimist	109	128	131
Realist	102	109	126
Pesimist	97	96	95

Notă: Franța = 130,7%; Polonia = 142,8%; România = 97,5% (medii 2010-2015)

Tabelul 15

Scenarii pentru evoluția ponderii comunelor cu rețea de apă potabilă (%)

<i>Scenarii</i>	<i>Orizont 2020</i>	<i>Orizont 2028</i>	<i>Orizont 2038</i>
Optimist	85	90	95
Realist	78	85	90
Pesimist	78	82	85

Tabelul 16

Scenarii pentru evoluția ponderii comunelor cu rețea de canalizare (%)

<i>Scenarii</i>	<i>Orizont 2020</i>	<i>Orizont 2028</i>	<i>Orizont 2038</i>
Optimist	35	45	75
Realist	32	39	63
Pesimist	32	35	40

Notă: Franța = 100%; România = 28,3% (2015)